

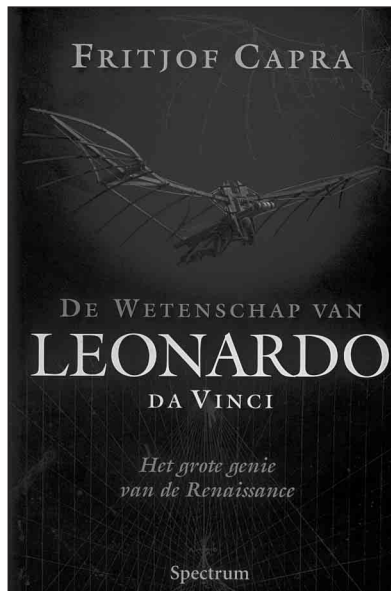
BOEKEN

DE WETTEN van de natuur en de schoonheid van de dingen wist Leonardo da Vinci op een wonderbaarlijke wijze uit te beelden en te beschrijven. Honderden bladzijden pende hij – overigens met de linkerhand van rechts naar links – vol met zijn observaties en zijn onderzoeken. Velen bleven bewaard, maar spijtig genoeg niet alles. Toch levert speurwerk een boeiend geheel op van wie dat grote genie van de renaissance eigenlijk was.

Leonardo da Vinci beweerde dat het bij het schilderen van een menselijke figuur om gaat „de passie van de ziel in gebaar uit te drukken”. Hij trachtte dan ook keer op keer de lichaamsuitdrukking van de menselijke geest uit te beelden. De meeste tijd om een beeld op doek te zetten besteedde Da Vinci dan ook zonder penseel, vaak tot ergernis van de opdrachtgever. Hij greep een penseel, zette één of twee penseeltrekken en hield het voor bekeken. Zo vorderde *Het Laatste Avondmaal* te traag, althans voor de prior. Toen het doek bijna klaar was – enkel het hoofd van Judas ontbrak nog – werd het de prior te veel. Enkel het dreigement dat priors hoofd model zou staan indien het werk echt snel klaar moest zijn, kon hem bedaren.

Da Vinci als wetenschapper blijkt makkelijker voor te stellen dan als mens. Zijn levensloop onthult nauwelijks karaktertrekken van misschien wel het grootste genie ooit. Ondanks vele tegenkantingen bleef hij hardnekkig verder zoeken naar de wetten van de natuur en deze te benutten om het leven aangenamer te maken. Vele 'ontdekkingen' vinden we vandaag in de techniek terug. Je vraagt je af hoe de wereld er zou uitzien, moest Da Vinci er niet zijn geweest. (TH)

Fritjof Capra, *De wetenschap van Leonardo da Vinci. Het grote genie van de renaissance*, Spectrum, Utrecht, 2008, 346 blz., 39,95 euro, ISBN 978 90 274 9861 8.

ANNO 2008 is het precies vijftig jaar geleden dat in Brussel de Wereldtentoonstelling plaatsvond. Deze week staat dan ook de herdenking van de opening van Expo '58 centraal in alle media. (En dus ook in *Kerk+Leven*, kijk maar naar onze middenbladzijde 12 en 13) Het 'wonderlijke feest van de fifties' brengt bij menig een heel wat nostalgische herinneringen naar boven. De herinneringen van 'gewone' mensen vormen de basis van dit erfgoedboek.

De veertien erfgoedcellen van Vlaanderen interviewden honderden getuigen en verzamelden duizenden foto's en documenten. *Expo '58. Het wonderlijke feest van de fifties* wil evenwel meer zijn dan zomaar anekdotes, al staat het boek er bol van. De auteurs proberen ook de betekenis en de context van het grote feest te duiden. Tachtig procent van alle Belgen en in totaal meer dan 42 miljoen mensen uit de hele wereld trokken naar de Heizel om er kennis te maken met een nieuwe wereld die bruisde van vooruitgang. We krijgen in het boek ook alle vernieuwingen te zien die de Expo voortbracht: de plastic koffiefilter, het (verbeterde) Expobrood, softijs, cola enzovoort.

Mooi geïllustreerde hoofdstukjes zoomen in op een bepaald aspect van de Expo. Ook *Civitas Dei*, het paviljoen van de Heilige Stoel, krijgt een hoofdstuk toebedeeld, al zijn de getuigenissen nogal gekleurd te noemen. Heel opvallend zijn ook de beschouwingen over het Congolese dorp van de wereldtentoonstelling. Vele Vlamingen zagen toen voor het eerst in hun leven een gekleurde medemens, die toen 'neger' werd genoemd. In het midden van het boek prijkt een overzichtkaart van de tentoonstelling van weleer. (EDS)

Annick Lesage, *Expo '58. Het wonderlijke feest van de fifties*, Standaard Uitgeverij, Antwerpen, 2008, 271 blz., 22,50 euro, ISBN 978 90 02 22345 7.

Het wekelijkse aanbod boeken, cd's en dvd's in *Kerk+Leven* is ook te raadplegen en te bestellen via het *Mediacenter* op de website www.kerknet.be.

TWEEMAAL ZOMER

TWEEMAAL Zomer? Ja, maar dan wel met hoofdletter, want graag vertellen wij u over het werk van sopraan Johannette Zomer. Op deze eerste cd vertolkt ze met steun van het barokensemble Florilegium twee cantates van Bach. Niet van de minste werken overigens, want *Ich habe genug, cantate BWV 82a* staat als een huis en werd meermaals door Bach opnieuw bewerkt. Deze versie voor sopraan en fluit dateert uit 1731. De cantate hoort bij het feest van Lichtmis en de cd-hoes geeft dan ook een mooie voorstelling van de Opdracht in de Tempel. De cantate laat ook prachtig de oude Simeon aan het woord die na het aanschouwen van het goddelijk Kind uitroept: „Heer, laat uw dienaar in vrede gaan. Dit is genoeg.” Muzikaal kun je niets anders dan de stijgende lijn opmerken die de vreugde van Simeon uitdrukt. Toch blijft het doodsperspectief in dit werk aanwezig: „*Ich freue mich auf meinen Tod.*”

De andere cantate ontstond dertig jaar eerder in Weimar en ook deze nam Bach meermaals onder handen. Op dit schijfje wordt de allereerste versie uitgevoerd. De tekst is voor hedendaagse mensen haast niet meer te pruimen. Een hart dat zwemt in het bloed, het is zowaar onvervalste Germaanse bloedmystiek! Zoals zo vaak bij de diepgelovige protestant Bach gaat het over een allesomvattend duister besef van onoplosbare schuld, die 'enkel God' in verlossing en vreugdegevoel kan omzetten. Het 'woordloos zuchten en stille klagen' leidt uiteindelijk dus toch tot 'een hart vol vreugde', in het typisch lutherse besef dat God zich met mij heeft verzoend. Zomer brengt een vlekkeloze opname waarbij als middenstuk ook nog de overbekende orkestsuite BWV 1067 werd ingelast, die meer dan keurig wordt gespeeld. (JC)

Johann Sebastian Bach, *Cantatas*, door Johannette Zomer (sopraan) en het ensemble Florilegium, Channel Classics (distributie Coda), CCS SA 23807, 21,65 euro.

periode van strijd en wanorde was er nu blijkbaar opnieuw tijd voor wat meer verfijning. Men moet zich geenszins grote liederlijkheid inbeelden. Het typisch galante lied van toen heette namelijk typerend *air sérieux*.

De liederen zingen van liefde en verdriet, van onbeantwoord verlangen en duistere bossen, maar zitten vaak ook vol moraliserende wenken zoals 'liefde zonder moeite bestaat niet'. Belangrijk was dat de tekst goed kon doordringen tot de luisteraar en dat de gevoelens treffend werden vertolkt. Dat doet Johannette Zomer zonder meer prima en Fred Jacobs op de eigenaardige theorb, een soort luit, speelt wonderwel op haar in. Een inderdaad galante conversatie! (JC)

***L'esprit galant*, door Johannette Zomer (sopraan) en Fred Jacobs (theorb), Channel Classics (distributie Coda), CCS SA 24307, 21,65 euro.**

BOEYKENS SPEELT BRAHMS

VIER JAAR geleden kreeg klarinettist Walter Boeykens een zware opdoffer. Hij moest een zware behandeling ondergaan wegens een longaandoening. Maar Boeykens is er de man niet naar om zich te laten gaan en geen half jaar na de ingreep bracht hij al een prachtige Mozart-cd uit. Muziek verzacht blijkbaar niet alleen 'de zeden', maar werkt nog helend ook!

Nu ligt er een heerlijke 'dubbelaar' klaar met het bevallige klarinetkwintet opus 115 van Brahms in combinatie met een bijzonder leuke dvd over het leven en werk van de beroemde klarinetspeler. De kleine Walter keek met bewondering op naar zijn vader, een gedegen violist die in de bioscoop filmmuziek speelde 'van het blad'. Via de fanfare kwam zijn vader, een gedegen violist die in de bioscoop filmmuziek speelde 'van het blad'. Via de fanfare kwam zijn vader, een gedegen violist die in de bioscoop filmmuziek speelde 'van het blad'. Via de fanfare kwam zijn vader, een gedegen violist die in de bioscoop filmmuziek speelde 'van het blad'.

Boeykens junior heeft vrijwel alle belangrijke klarinetwerken mogen opnemen. Een grote stap in zijn carrière zette hij toen Pierre Boulez hem vroeg de wereldpremière te vertolken van een aartsmoeilijke compositie. Met ongeveinsde emotie vertelt hij hoezeer het hem deugd deed het volle vertrouwen van de baanbrekende toondichter. Naast en doorheen zijn sololoopbaan leidde Walter Boeykens nog talrijke musici op en liet hij de beste hun weg gaan in zijn eigen ensemble. Hoe goed dat internationale gezelschap wel kan klinken, hoor je in het magistrale Brahmskwintet. (JC)

Johannes Brahms, *Clarinetkwintet in B minor opus 115*, door Walter Boeykens en het Walter Boeykens Ensemble, 1 cd + 1 dvd, EPR Classic (distributie Coda), EPR 001, 21,15 euro.

